

KOSZTY PRACY W GOSPODARCE NARODOWEJ W 2008 ROKU

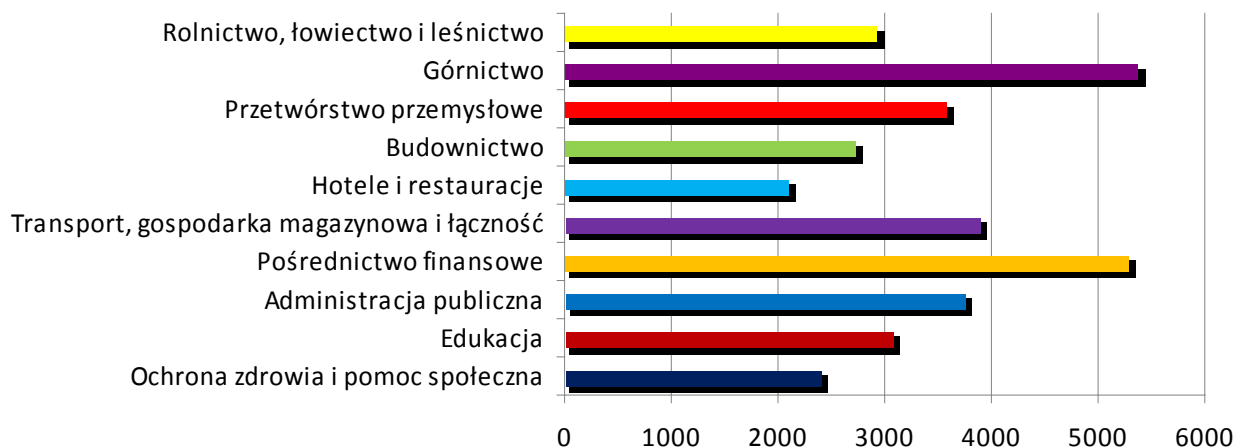
Źródłem przedstawionych danych jest reprezentacyjne badanie **kosztów pracy** (formularz **Z-02**), które prowadzone jest w cyklu 4-letnim, w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Celem badania jest określenie poziomu i struktury kosztów ponoszonych przez pracodawcę na rzecz pozyskania, wykorzystania, utrzymania i doskonalenia zasobów pracy. Efektem prowadzonego badania jest uzyskanie zestawu mierników kosztów pracy, do których należą m.in.: przeciętny miesięczny koszt pracy na 1-go zatrudnionego, koszt pracy 1-nej godziny opłaconej i 1-nej godziny przepracowanej, struktura kosztów pracy według różnych przekrojów, m.in. PKD, sektory własności, województwa. Zakres i częstotliwość badania określa ściśle regulacja Komisji Europejskiej. W 2008 r. operat do badania obejmował ponad 189 tys. jednostek zaliczanych do sektora publicznego i prywatnego, rozlokowanych na terenie całego kraju. Wielkość próby wynosiła ok. 20%, tj. 37,8 tys. podmiotów.

Składniki kosztów pracy uwzględnione w badaniu podawane były w ujęciu brutto.

PODSTAWOWE WYNIKI BADANIA			
2008 r. – w zł	2008 r. (2004=100)		2004 r. – w zł
3986,50	128,1	Przeciętny miesięczny koszt pracy na 1 zatrudnionego	3111,64
23,96	124,4	Koszt pracy na 1 godzinę opłaconą	19,26
27,85	125,3	Koszt pracy na 1 godzinę przepracowaną	22,22

Koszty pracy według rodzajów działalności

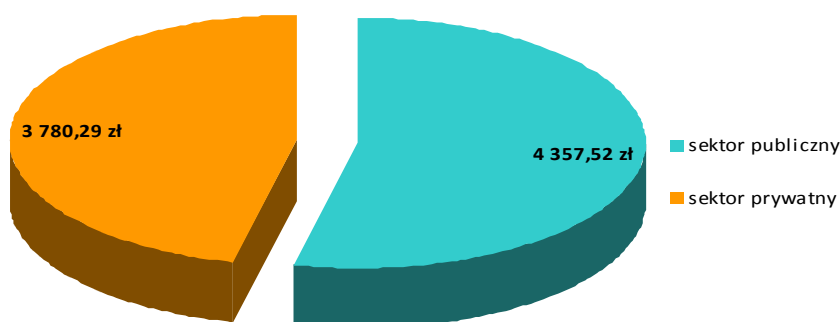
Przeciętne miesięczne koszty pracy na 1 zatrudnionego w wybranych rodzajach działalności w zł

Analiza kosztów pracy w 2008 roku ze względu na rodzaj działalności wskazuje, że spośród piętnastu *sekcji* (rodzajów działalności) objętych obserwacją, najwyższe koszty pracy w przeliczeniu na 1 zatrudnionego i na 1 godzinę przepracowaną, wystąpiły w *górnictwie* (odpowiednio: 6643,51 zł i 47,62 zł), a w przeliczeniu na 1 godzinę opłaconą - w jednostkach prowadzących *pośrednictwo finansowe* (38,60 zł). Koszty pracy w *górnictwie* w przeliczeniu na 1 zatrudnionego i na 1 godzinę przepracowaną były wyższe od analogicznego miernika w gospodarce narodowej odpowiednio o: 67% i 71%, natomiast koszt pracy 1 godziny opłaconej w *pośrednictwie finansowym* był wyższy o 61% od analogicznego miernika w gospodarce narodowej. Najniższymi kosztami pracy charakteryzowały się jednostki prowadzące działalność w zakresie *hotelu i restauracji*, (koszt pracy: 1 zatrudnionego – 2492,02 zł, 1 godziny: opłaconej – 15,10 zł i przepracowanej – 17,30 zł), w których koszty zatrudnienia były niższe o 37% - 38% od analogicznego miernika dla gospodarki narodowej. Koszt pracy 1 zatrudnionego w *górnictwie* był wyższy w porównaniu do kosztów pracy w *hotelach i restauracjach* - o 166%. Czas pracy był lepiej wykorzystany w *hotelach i restauracjach*, gdzie 87% czasu opłaconego przez pracodawcę zostało przepracowane, podczas gdy w *górnictwie* tylko 80%.

Rozpatrując koszty pracy w 2008 r. na poziomie działów PKD możemy stwierdzić, że najniższe koszty wystąpiły w *produkcji odzieży i wyrobów futrzarskich*, gdzie podstawowy miernik kosztów pracy, tj. koszt pracy 1 pracownika wyniósł 1926,11 zł. Najwyższe koszty pracy w 2008 r. miały miejsce w *jednostkach prowadzących działalność pomocniczą związaną z pośrednictwem finansowym*. Różnica między tymi skrajnymi wielkościami wyniosła 5733,92 zł, tj. 297,7% w stosunku do najniższych kosztów.

Koszty pracy według sektorów własności na 1 zatrudnionego w zł

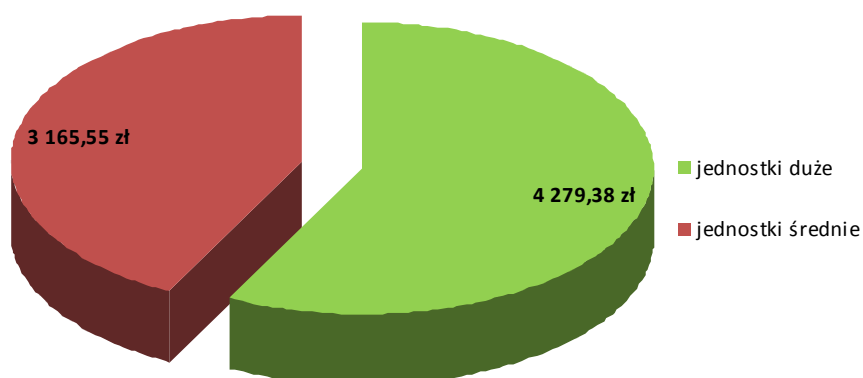

Koszty pracy	Sektor własności	
	publiczny	prywatny
na 1 zatrudnionego (miesięcznie)	4357,52 zł	3780,29 zł
na 1 godzinę opłaconą	26,97 zł	22,36 zł
na 1 godzinę przepracowaną	31,77 zł	25,81 zł

Wyniki badania wskazują, że w 2008 r. wyższe były koszty pracy w jednostkach *sektora publicznego*, gdzie pracodawca musiał wyasygnować – o 15% więcej środków finansowych na zatrudnienie 1 pracownika najemnego niż w *sektorze prywatnym*. „Droższa” była również w *sektorze publicznym* 1 godzina opłacona – o 21%, a 1 godzina przepracowana – o 23%. W *sektorze publicznym* na 1000 godzin opłaconych przez pracodawcę, faktycznie przepracowano 849, natomiast w *sektorze prywatnym* 866. Oznacza to, że w *sektorze prywatnym* czas opłacony przez pracodawcę był wykorzystywany bardziej efektywnie niż w *sektorze publicznym*. Pomimo tego, jak wskazują wyniki badania, przeciętne wynagrodzenie miesięczne (wypłacone ze środków jednostki) osoby zatrudnionej w *sektorze publicznym* było – o 17% wyższe niż w *sektorze prywatnym*.

W niektórych jednostkach *sektora prywatnego* koszty pracy były wyższe niż w jednostkach publicznych o tym samym rodzaju działalności. Działo się tak np. w jednostkach produkcji wyrobów tytoniowych, w jednostkach poczty i telekomunikacji, w jednostkach informatyki czy w jednostkach administracji publicznej i obrony narodowej.

Koszty pracy według wielkości jednostek na 1 zatrudnionego w zł

<i>Koszty pracy</i>	<i>Jednostki</i>	
	<i>duże</i>	<i>średnie</i>
na 1 zatrudnionego (miesięcznie)	4279,38 zł	3165,55 zł
na 1 godzinę opłaconą	25,34 zł	19,86 zł
na 1 godzinę przepracowaną	29,60 zł	22,76 zł

Koszt zatrudnienia 1 pracownika najemnego w jednostkach *dużych* w 2008 r. był o 35% wyższy niż w *średnich*. Zależność ta występowała w większości jednostek objętych badaniem. W jednostkach *dużych* w całej gospodarce narodowej 1 godzina opłacona przez pracodawcę była w 2008 r. – o 28% droższa niż w jednostkach *średnich*, a 1 godzina przepracowana – o 30%. Fakt ten ma swoje uzasadnienie w strukturze opłaconego czasu pracy, z której wynika, że w jednostkach *średnich* czas pracy wykorzystywany był bardziej efektywnie niż w jednostkach *dużych*.

Koszty pracy według województw

Najwyższe koszty pracy w 2008 r. w przeliczeniu na 1 zatrudnionego, na 1 godzinę przepracowaną i 1 godzinę opłaconą wystąpiły w województwie *mazowieckim*, *śląskim*, *dolnośląskim* i *pomorskim*. Natomiast najniższe koszty pracy wystąpiły w województwie *podkarpackim* oraz – w przeliczeniu na 1 zatrudnionego i na 1 godzinę opłaconą – w województwach *łódzkim* i *świętokrzyskim*. Różnica między wartościami skrajnymi w koszcie pracy na 1 zatrudnionego wyniosła 1982,58 zł. W stosunku do kosztów pracy na 1 zatrudnionego w gospodarce narodowej, koszty pracy w województwie *mazowieckim* były wyższe o 30%, a w województwie *podkarpackim* niższe o 20%.

Struktura kosztów pracy

Znaczną przewagę wśród wszystkich nakładów ponoszonych przez pracodawcę w związku z zatrudnieniem w 2008 r. stanowiły wypłaty zaliczane w ciężar kosztów jednostki (99,8%), a wśród nich – wynagrodzenia osobowe (77,2%). Udział wynagrodzenia zasadniczego w przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym brutto wynosił 65,4%, a w koszcie pracy na 1 zatrudnionego – 51,2%. Koszty płacowe stanowiły 78%, a koszty pozapłacowe 22% kosztów pracy. Koszty płacowe ogółem wzrosły o 30,3% w stosunku do roku 2004. W sektorze publicznym wzrost wyniósł 34,2%, a w sektorze prywatnym 30,1%. Koszty

pozapłacowe ogółem wzrosły w porównaniu z rokiem 2004 o 20,9%. W sektorze publicznym wzrost ten wyniósł 24,8%, a w sektorze prywatnym 19,1%.

Struktura kosztów pracy w gospodarce w 2008 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Jednostki	
		publiczny	prywatny	duże	średnie
OGÓŁEM KOSZTY PRACY	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Zaliczane w ciężar kosztów jednostki.....	99,8	99,7	99,8	99,8	99,7
<i>w tym:</i>					
wynagrodzenia osobowe razem.....	77,2	76,7	77,6	77,4	76,6
<i>w tym:</i>					
wynagrodzenia zasadnicze	51,2	45,0	55,2	49,9	56,3
dodatki stażowe	3,0	6,4	0,8	3,1	2,6
premie regulaminowe.....	6,4	4,5	7,6	6,7	5,4
za pracę w godzinach nadliczbowych	2,1	2,6	1,8	2,3	1,5
dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej.....	0,8	2,2	-	0,7	1,4
wynagrodzenia bezosobowe	1,8	1,0	2,4	1,6	2,6
składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe opłacane przez pracodawcę ^{a)}	12,7	13,1	12,5	12,7	12,7
wydatki związane z bhp	1,0	1,0	1,0	1,1	0,6
Wyплаты z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3
<i>w tym:</i>					
nagrody i premie z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2

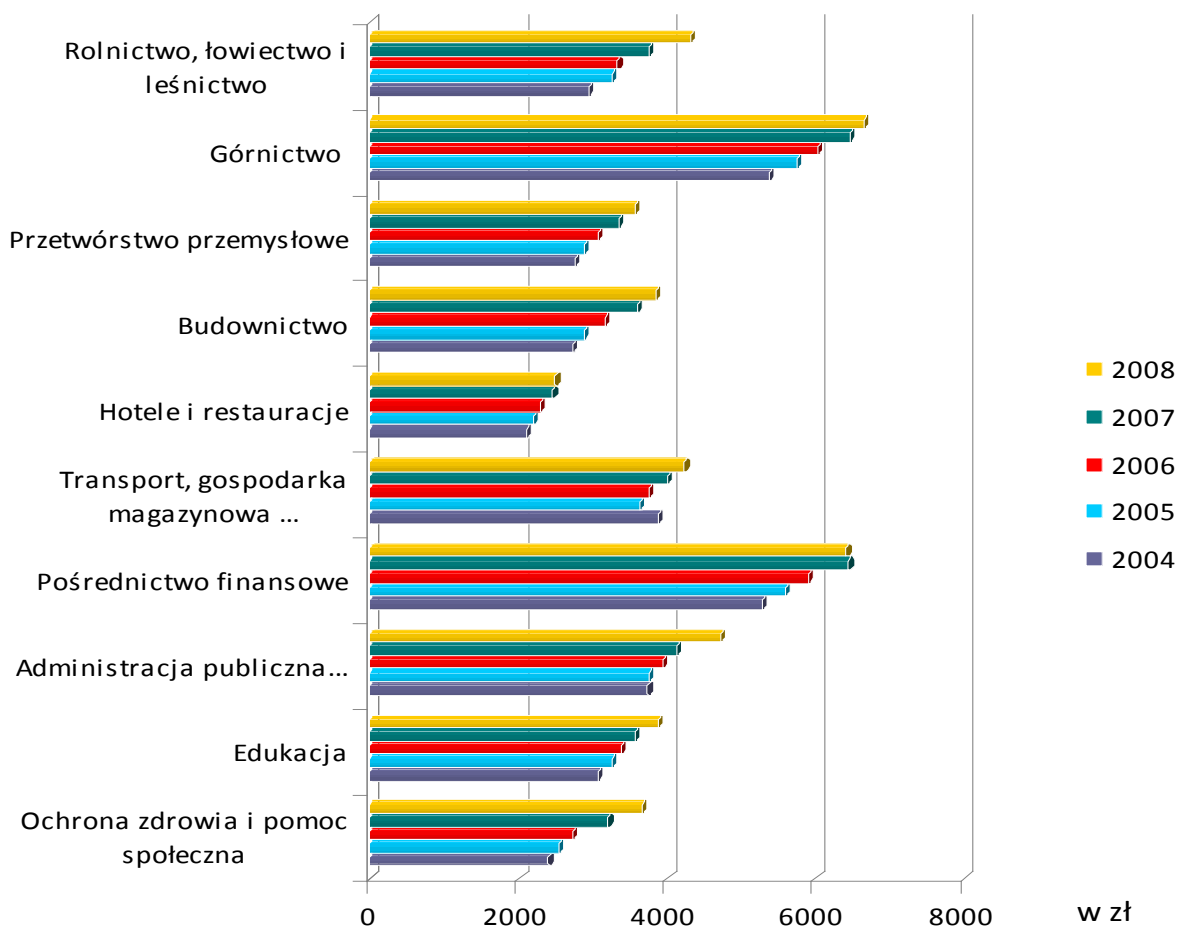
^{a)} Łącznie ze składkami na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i składkami na Fundusz Pracy

Koszty pracy w latach 2004 – 2008

Według rodzajów działalności

Przeciętny miesięczny koszt pracy 1 zatrudnionego w gospodarce narodowej w 2004 r. wynosił 3111,64 zł, a w 2008 roku – 3986,50 zł. Koszty pracy na 1 zatrudnionego w przeciągu 5 lat wzrosły więc o 28,1% i wzrastały z różnym nasileniem w poszczególnych latach. Największy wzrost w stosunku do poprzedniego okresu zanotowano w 2007 r. – wyniósł on 8,7%, zaś najniższy w 2005 roku - 4,5%.

Przeciętny miesięczny koszt pracy 1 zatrudnionego w gospodarce narodowej w latach 2004 – 2008 w wybranych rodzajach działalności

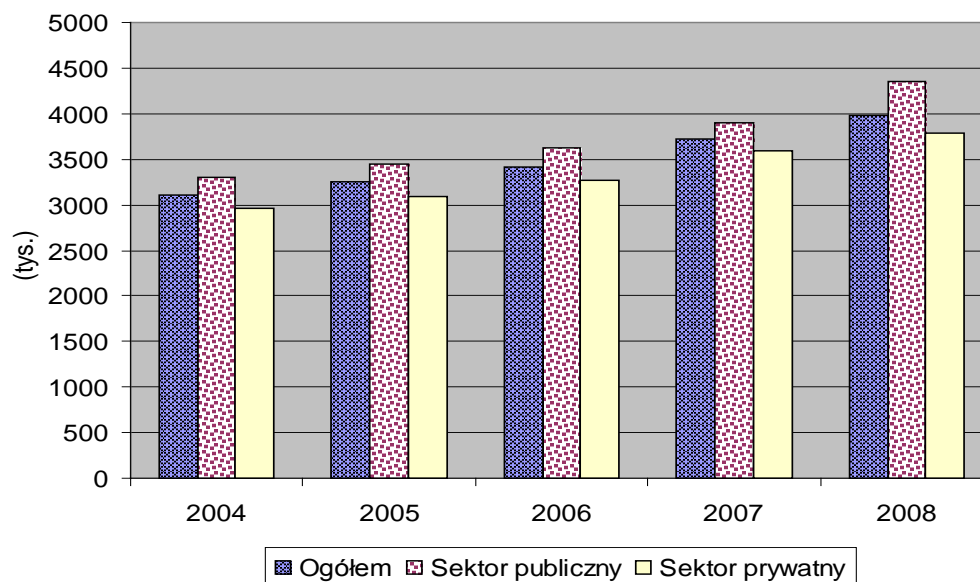
Porównanie analizowanego miernika w różnych rodzajach działalności w analizowanym okresie wskazuje, że największe zmiany wystąpiły w jednostkach *ochrony zdrowia i pomocy społecznej*, najmniejsze zaś w jednostkach *transportu, gospodarki*

magazynowej i łączności. W 2008 r. w stosunku do 2004 r. koszt pracy 1 zatrudnionego w jednostkach *ochrony zdrowia i pomocy społecznej* wzrósł – o 52,8%, a w jednostkach *transportu, gospodarki magazynowej i łączności* wzrósł – o 8,9%. Najwyższe koszty pracy na 1 zatrudnionego w latach 2004 i 2008 wystąpiły w *górnictwie*, a w latach 2005-2007 w *pośrednictwie finansowym*, najniższe zaś w *hotelach i restauracjach* w całym analizowanym okresie.

Według sektorów własności

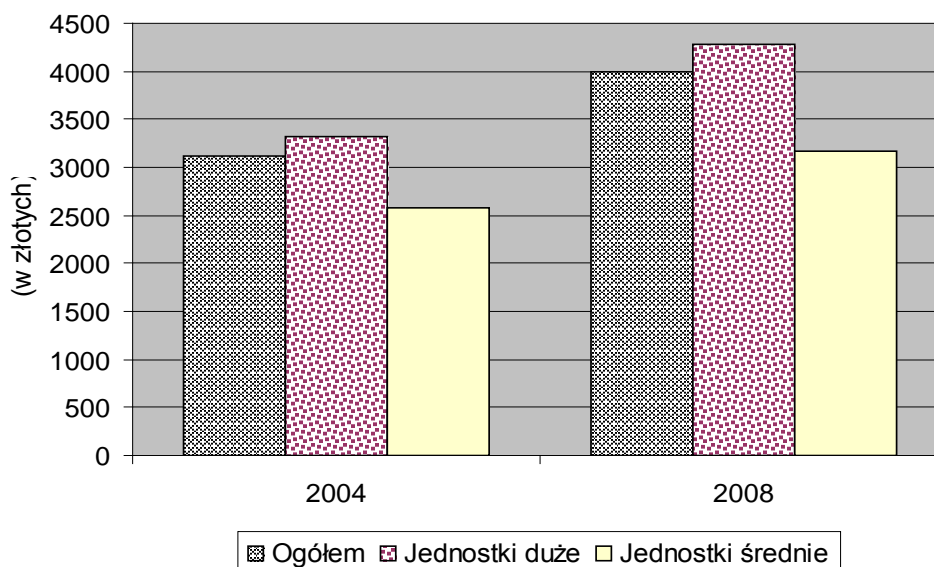
Wyniki badań kosztów pracy jak i szacunków kosztów pracy w okresach między badaniami wskazują, że w latach 2004 - 2008 wyższe koszty pracy odnotowano zawsze w *sektorze publicznym*. Natomiast porównując dynamikę kosztów pracy 1 zatrudnionego w 2008 r. w stosunku do 2004 r. była ona nieznacznie wyższa w *sektorze publicznym*, gdzie ukształtowała się na poziomie 32,1%, podczas gdy w *sektorze prywatnym* – odpowiednio 27,5%.

Przeciętny miesięczny koszt pracy 1 zatrudnionego w latach 2004-2008 według sektorów własności w zł

Według wielkości jednostek

Przeciętny miesięczny koszt pracy 1 zatrudnionego w latach 2004 i 2008 według wielkości jednostek w zł

Koszt pracy 1 zatrudnionego zarówno w 2004 r. jak i w 2008 r. był wyższy w jednostkach *dużych* niż *średnich*. Różnica ta ukształtowała się w 2008 r. na poziomie wyższym niż w 2004 r., ponieważ koszt zatrudnienia 1 pracownika najemnego w jednostkach *dużych* w 2008 r. był o 35,2% wyższy niż w *średnich*, podczas gdy w 2004 r. ta sama relacja ukształtowała się na poziomie 28,3%.

Przeciętny koszt pracy na 1 zatrudnionego w 2008 r. w porównaniu z 2004 r. w jednostkach *średnich* był wyższy – o 22,4%, a w jednostkach *dużych* – o 29,0%.

Opracował: Jacek Nowicki - Główny specjalista